

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Петренко В.В.

У світовій статистиці розподіл послуг провадиться залежно від їхнього внеску в обсяг ВВП і збільшення зайнятості. В США, протягом перших років XXI сторіччя частка виробництва товарів складатиме біля 20%, а послуг – 77% ВВП, при цьому частка робіт в сфері послуг очікується на відмітці 80%. В Україні частка сфери послуг у ВВП дещо менша (50%), однак, цей сектор має великий вплив на економіку.

Звичайно виділяють торгівлю, фінанси і страхування, транспорт і зв'язок, туризм, решту послуг відносять до категорії інших послуг. Як бачимо, місце екологічних послуг в статистиці України не визначено. В той самий час ринок екологічних послуг є вельми важливим і таким, що динамічно розвивається.

Загальні витрати України, пов'язані з охороною навколишнього середовища, в 1996-2001 рр., розподілялися таким чином (млн євро, в цінах 2000 р.): 1996 р. – 159; 1997 р. – 123; 1998 р. – 702; 1999 р. – 688; 2000 р. – 668; 2001 р. – 698.

В Україні 93% загальних природоохоронних розходів складають витрати з національних джерел, а не з міжнародних.

Загальні витрати України, пов'язані з охороною навколишнього середовища, у відсотках від ВВП в 1996-2001 рр. становили: 1996 р. – 0,5; 1997 р. – 0,4; 1998 р. – 2,2; 1999 р. – 2,1; 2000 р. – 1,9; 2001 р. – 1,9. Якщо розглядати витрати, пов'язані з охороною навколишнього середовища, в міжнародних доларах на душу населення, в постійних цінах, то в Україні в період з 1996 по 2000 рр. цей показник знаходиться в діапазоні 50-70 доларів. В 2000 році в Україні мав місце приблизно такий розподіл природоохоронних витрат за компонентами навколишнього середовища: вода – 62%, повітря – 14%, відходи – 9%, інші – 15%.

Сума зобов'язань з двосторонньої допомоги, пов'язаної з охороною навколишнього середовища для України в період з 1996 по 2001 роки склала близько 102 млн євро. Обсяг кредитів міжнародних фінансових інститутів на цілі охорони навколишнього середовища з 1996 по 2001 рік для України склав 214 млн євро.

З урахуванням збільшення у структурі ВВП України частки галузей, які надають послуги можна стверджувати, що сфера послуг посідає значне місце в економіці держави і надалі буде розвиватися більш швидкими темпами, згідно із загальносвітовими тенденціями, які притаманні цій галузі. Важлива роль в розвитку сфери послуг належить екологічним послугам. Вони не тільки самі розвиваються, а й сприяють розвитку інших галузей на засадах екологізації всієї економіки.

Слід зазначити, що галузі за своєю структурою та базовими характеристиками відрізняються досить суттєво, а сфера екологічних послуг, як складова екологічного ринку та його інфраструктури, є особливим ринковим сегментом, спрямованим на поліпшення "якості" життя людини, збереження світової цивілізації.

Базуючись на аналізі розподілу інвестицій останніми роками, пріоритетними напрямками (сегментами) подальшого розвитку національного екологічного ринку були й у недалекому майбутньому будуть:

- охорона водних ресурсів (приблизно 62% спільних інвестицій);
- охорона атмосферного повітря (16%);
- охорона надр і раціональне використання мінеральних ресурсів, земель, заощадження природно-заповідного фонду (12%);
- раціональне використання, утилізація і перероблення відходів (10%).

Збільшення попиту на окремі види послуг екологічного напрямку можливо тільки при підтримці уряду країни та місцевої влади. Тобто необхідним є посилення природоохоронного законодавства та поліпшення діяльності в цій сфері на державному та місцевому рівнях, зокрема, шляхом реалізації програм, спрямованих на більш чисте виробництво, ресурсозбереження і мінімізацію відходів.

Структури, що задіяні у створенні сприятливих умов розвитку сфери екологічних послуг, повинні розуміти, що для збільшення попиту на послуги екологічної спрямованості, необхідна також забезпеченість інформацією про ринки, технології, законодавство, удосконалення механізму фінансування та кредитування сфери екологічних послуг, підвищення кваліфікації працівників галузі маркетингу та менеджменту.